

**MARDİN KENT DOKUSUNDA MİMARİ İKONLARIN KENT BÜTÜNÜNDEKİ ALGISININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**
**EVALUATION OF THE PERCEPTION IN THE WHOLE CITY OF ARCHITECTURE ICONS IN MARDİN
CITY TEXTURE**

F. Demet AYKAL*
D. Türkan KEJANLI**
Meltem ERBAŞ***

Öz

İlk çağlardan bu yana canlılar iletişim için sürekli bir çaba içerisindeymiş ve düşüncelerini çeşitli yöntemler kullanarak birbirlerine aktarmışlardır. Bu düşünceler, kimi zaman yapılan hareketlerle, kimi zaman çıkarılan bazı sesler, mimikler, tavırlarla, kimi zamansa duvarlara çizilen resimlerle ifade edilmeye çalışılmıştır.

Diğer alanlarda olduğu gibi mimari alanda da iletişim söz konusu olmuştur. Örneğin, toprak ile birlikte kozmik anlamlar taşıyan ahşap, yeryüzünün en eski malzemelerinden biridir. Bu malzeme ile geçmiş dönemlerde tapınakları ayakta tutan kolonlar yapılmış ve mimaride bu malzeme ile kozmik bir anlam iletilmek istenmiştir. Yine taş çağı ve mısır dikilitaşları merkez fikrini simgeleyen dağları işaret etmek için dikilmiş, tapınaklar, saraylar ve daha büyük ölçekte kentler yeryüzünün merkezini gösteren simgeler olmuştur. Tarih boyunca kentler uzun zaman dilimi içinde kendi potansiyeli ile veya istilacı bir gücün egemenliği, yönetimi ve yönlendiriciliği doğrultusunda biçimlenmiştir.

Mardin geleneksel kent dokusu da tarihi bir geçmişe sahip, birçok medeniyeti içinde barınmıştır. Sosyal ve kültürel etkileşim sonucu bu çerçevede gelişen ve aynı zamanda arazinin topografik yapısına uygun şekillenen bir kent olan Mardin, medeniyetlerin izlerini taşıyarak bugüne gelmiştir. Her medeniyet kente yaşam tarzlarını ifade eden yani iletişim elemanı olan bazı mimari yapıları kazandırmıştır. Bu mimari yapılar kentsel boyutta simge durumuna gelmiş ve kent ikonu olarak anılmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada Mardin kent dokusunda, günümüzde kent ikonu olarak tanımlanabilecek Ulu Cami, Kasımiye, Şehidiye ve Zinciriye medreseleri ile Deyrul Zafaran Kilisesi kullanıcı algısı açısından ikon olup olmadıkları değerlendirilmiştir. Bu sorunsala bağlı olarak Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde 250 öğrenciye bu yapıların kent bütünündeki algısı konusunda sorular yöneltilmiştir. Değerlendirmeler sıfat çiftleri kullanılarak yapılmış ve hangi yapının kent için bir ikon olduğu sıfat tanımlamalarıyla belirlenmiştir.

Sonuçta her gün birbirinin aynı olmaya devam eden kentlerde, özgünlüğün nasıl sağlanabileceğine ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mardin, İkon, Kent Bütünlüğü.

Abstract

Ever since the early times, human have been in constant effort to communicate and have conveyed their thoughts to each other by using various methods. These thoughts have been tried to be expressed sometimes with the pictures drawn on the walls, sometimes with some movements, sometimes with some voices, mimics and behaviours.

As in other areas, communication has become a topic in the architecture also. For example, wood, which has cosmic meanings with soil, is one of the oldest materials of the earth. Columns that kept the temples standing in the past periods were made with this material and it is desired to convey a cosmic meaning with this material in the architecture. Yet the stone-age and cornelian obelisks were planted to point to the mountains that symbolized the central idea, temples, palaces, and cities on a larger scale were the symbols of the earth's center.

Throughout the history, cities have been developed by their own potential or by an invasive power of administration and direction. Mardin's traditional urban texture has a historical background and is housed many civilizations. Mardin, which develops in this frame of social and cultural interaction and at the same time shaped according to the topographical structure of the land, has come to today with the traces of civilizations. Every civilization has brought some architectural structures to the city that express lifestyles, that they were also expressed as their communication elements. These architectural constructions came to symbolize the urban dimension and began to be referred to as the city icon.

In this study, it was evaluated whether Ulu Mosque, Kasımiye, Şehidiye and Zinciriye medresses and Deyrul Zafaran Church are city icons or not with the consensus of user sense, in the traditional city texture of Mardin. Due to this problem, 250 students from the Faculty of Architecture of Dicle University, were asked questions about the perception of these buildings in the whole city. The evaluations were made using adjective pairs and which building is an icon for the city is determined by the adjective definitions.

As a result, the cities that continue to be the same every day, some suggestions for being original with an icon are presented.

Keywords: Mardin, Icon, Urban Integrity.

1. GİRİŞ

Mardin geleneksel kent dokusu tarihi bir geçmişe sahip, birçok medeniyeti içinde barınmıştır. Sosyal ve kültürel etkileşim sonucu bu çerçevede gelişen ve aynı zamanda arazinin topografik yapısına uygun

* Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi ABD.

** Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Şehircilik ABD.

*** Arş. Gör., Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi ABD.

şekillenen bir kent olan Mardin, medeniyetlerin izlerini taşıyarak bugüne gelmiştir. Her medeniyet kente yaşam tarzlarını ifade eden, yani iletişim elemanı olan bazı mimari yapıları kazandırmıştır. Bu mimari yapılar kentsel boyutta simge durumuna gelmiş ve kent ikonu olarak anılmaya başlanmıştır. Aynı zamanda kent açık müze niteliğine sahip olmuştur.

Çalışmada her gün birbirinin aynı olan yapıların üretildiği kentlerde kent ikonu olarak tanımlanan ve kentin kimliğini yansıttığı öğelerden biri olan yapısal ikonların kullanıcı üzerindeki görsel algısının nasıl olduğu araştırılmıştır.

Kent dokusunda kullanıcı üzerinde görsel etki bırakan simgesel yapıların tespit edilmesi çalışmanın diğer amacı olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda kullanıcının yapının hangi özellikleriyle böyle bir tanımlamayı yaptığı belirlenmiştir.

Mezopotamya'nın kuzeyinde bulunan Mardin kenti, tarih boyunca farklı dinlere ve milletlere mensup insanlara ev sahipliği yapmıştır. Farklı kültürlerden olan bu insanlar bir arada karşılıklı saygı ile yaşamıştır. Bu güne kadar yıkılmadan ve ayrılmadan ayakta durup Mardin'de bir kültür harmonisi oluşturmuşlardır. Saygı sadece insanları değil yapıları da ayakta tutan etken olmuştur. Mardin'deki tarihi yapılar, zamanın yıpratıcı etkilerine dayanıp, günümüze kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu özellikleri sonucu kent, kültür ve tarih kenti olarak adını dünyaya duyurmuştur.

Mardin Güney Anadolu kentlerinde rastlanan taş mimarinin hâkim olduğu en önemli kentlerden biridir. Bölgenin iklimi ve topografyası bu mimarinin biçimlenmesindeki etkenlerden biridir.

Topografyanın getirdiği güçlükler nedeniyle üretilen tüm mimari eserlerde birbirinden çok farklı plan kurgularına, cephelere ve gabariyelere rastlanmaktadır (Bayazıt, 2010, 65)

Mardin kenti XX. yüzyılın değişen sosyal ve ekonomik koşullarının zorlamasıyla, yeni değerlerin ışığında, modern şehircilik kuralları doğrultusunda biçimlendirilmeye çalışılmakta ve kendi öz değerlerini kaybetmektedir. Oysa kenti simgeleyen oldukça önemli yapılar vardır ve bunların kent kimliğinin sürdürülebilirliğinde etkisi büyüktür. Bu nedenle çalışma alanı olarak Mardin tarihi kent dokusu seçilmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Kent ile ilgili tarihsel gelişmeler değerlendirildikten sonra kenti simgeleyen yapılardan Mardin Müzesi, Kasımiye Medresesi, PTT Binası, Zinciriyeye Medresesi, Mardin Ulu Camii, Şehidiye Medresesi ve Deyruzafaran Manastırı seçilerek, farklı açılardan fotoğraflanmıştır. Her bir yapı için ayrı ayrı anket formları düzenlenerek, simge niteliğini tanımlayacak 20 adet sıfat çifti ile 5'li likert ölçeğinde bir anket uygulanmıştır. Değerlendirmede; 80-100 aralığında puan alan yapılar birinci derecede, 60-80 aralığında puan alanlar ikinci derecede, 40-60 aralığında puan alanlar üçüncü derecede, 20-40 aralığında puan alanlar dördüncü derecede, 0-20 aralığında puan alanlar ise beşinci derecede kent ikonu olarak gruplandırılmıştır. Çalışma sonucunda hangi sıfat çiftlerinin ikon olma konusunda daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme formları Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi öğrencileri tarafından doldurulmuş ve görsel algıları belirlenmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bulguların yeni yerleşim bölgeleri için bir gösterge olup olamayacağı tartışılmıştır.

2.1. Kent Kimliği ve Kent İkonu Kavramlarının Kent Dokusunda İrdelenmesi

Lynch çevresel imajı, fiziksel dış dünyanın insan zihninde yer alan, genelleştirilmiş resim olarak tanımlanmaktadır (Lynch, 2010, 15). Rapoport ise bireylerin deneyimlerine dayalı olarak çevreyi algılamaları neticesinde, nesnelere zihinde biçimlenerek şemaya dönüşmesi süreci olarak ifade etmiştir (Rapoport, 1990, 82)

Kentsel imajlar, kent kimliklerinin nasıl gelişeceğini belirlese de kimlik, imaj gelişim sürecini belirleyen önemli bir etmendir. Bu anlamda kentsel kimlik, toplum tarafından şekillenen ve gerçeğe dayanan kentin karakteristikleri ve değerlerinden oluşur.

Kentsel kimlik, bir kentin veya çevrenin doğal, yapay elemanları ve sosyo-kültürel özellikleriyle tanımlanır. Bu özelliklerin içinden belirgin, etkileyici olabilenleri kentin kimliğini oluşturmaktadır (Hacıhasanoğlu ve Hacıhasanoğlu, 1995, 48).

Kentin kimliğini en iyi yansıtan elemanlardan biri kentte sembol olmuş öğelerdir. Bu öğeler, yön ve mesafe göstermek için referans noktası olarak alınabildikleri gibi aidiyet hissinin oluşmasında da etkilidirler (Bayramoğlu, 2010, 75).

Sembol elemanlarının zaman zaman bir kenti tek başına tarif ettiği de görülmektedir. Sembol elemanlar kentin belirgin bir kimliğinin oluşmasında, tanınmasında kimi zaman ise maddi açıdan bir potansiyel oluşturmasına sebep olan öğeler olarak değerlendirilebilir. Çünkü yapılar kadar, yapının açık mekânla buluşma noktası olan ara yüzler de kimlik açısından önemli öğelerdir (Bayramoğlu, 2010, 74).

Alanda görülen doluluk-boşluk ilişkileri, girinti ve çıkıntılar, bina yüksekliği gibi karakteristikler alanın özelliğini de belirlemektedir. Kentsel doluluklar yani yapıların yanı sıra açık alanlar/boşluklar da kente kimlik kazandıran diğer elemanlardır. Doluluk boşluk ilişkisinin iyi kurgulandığı bir kentte, kentin kendini daha iyi ifade ettiği kimliğini daha doğru yansıttığı bilinmektedir.

2.2. Dünyada ve Türkiye'deki Önemli Kent İkonları

Dünya kentlerini simgeleyen ve kentlerin bu yapılarla anılmasını sağlayan örnekler aşağıdaki tabloda değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Dünyada ve Türkiye'de Kent İkonlarına Ait Örnekler

 Sagrada Familia	Antoni Gaudi'nin Sagrada Familia Binası kentin merkezinde yer almamakla birlikte Katalan Kültürünün bir sembolü olarak Barselona kentinin sembolüdür (https://listelist.com/ikonik-yapilar/).
 Sidney Opera Binası	Opera binası için seçilen Bennelong Point liman girişinde Harbour Bridge Köprüsü'ne yakın ve hâkim bir noktada kentin gelişen merkezidir. Kent silüetinde her zaman ön planda bir noktadır. 1842 tarihli resimlerde bile kent ve liman silüetinde resmedilmiştir (https://listelist.com/ikonik-yapilar/).
 Burj Halifa	Dubai'deki bu 828 metrelik gökdelen şimdilik dünyadaki en yüksek yapıdır. Adrian Smith tarafından ismene çiçeği, örümcek zambağı ya da deniz nergisi olarak bilinen bitkiden esinlenerek tasarlanan bina, 2004-2009 yılları arasında inşa edilmiştir (https://listelist.com/ikonik-yapilar/).
 Tapınak	Yeni Delhi'deki tapınağın İranlı bir bahai olan Fariborz Sahba tarafından tasarlanmıştır. Pek çok mimari ödül kazanan tapınak, saflığı ve kutsallığı temsil eden bir lotus çiçeğinden esinlenilerek beyaz mermerden inşa edilmiştir (https://listelist.com/ikonik-yapilar/).
 Ayasofya Camii	Önce katedral, daha sonra cami ve şimdi bir müze olan İstanbul'daki Ayasofya, Bizans mimarisinin şaheseri olarak kabul edilir. "Kutsal Bilgelik" anlamına gelen ve ilk kez imparator Konstantin'in 360'da yaptırdığı Ayasofya, ayaklanmalarda yakılıp yıkılmasından ötürü, ikinci kez II. Theodosius ve en son I. Justinianos tarafından 532-537'de yaptırılmıştır. Bugünkü Ayasofya'yı, o dönemin en önemli mimar ve mühendisleri Miletli İsidoros ile Tralles'li (Aydın) Anthemios, beş yıl gibi kısa bir sürede tamamlamıştır. Dünyanın en eski ve en hızlı inşa edilen katedrali ünvanına sahiptir (https://listelist.com/ikonik-yapilar/).
 Heydar Aliyev Merkezi	Bakü'yü çekim merkezi yapmanın popüler yöntemlerinden biri, yıldız mimarların tasarladığı heykelsi formuyla dikkat çeken ikonik bir yapıdır. Zaha Hadid'in tasarlamış olduğu Heydar Aliyev Merkezi zeminden yükselen beyaz rengiyle kum rengi Bakü taşıyla zıtlık oluşturmaktadır. Hazar denizinin dalgalarına ya da bir halının silkelenmesinin donmuş görüntüsüne benzetilen Heydar Aliyev Merkezi Bakü'nün küresel ve modern kent imgesinin ikon yapılarından biri olmuştur (https://www.google.com.tr/search?q=Haydar+Aliyev+kültür+merkezi&tbm).

2.3. Mardin Kentinde Tanımlanan Kent İkonları

Mardin kent dokusunda yer alan ve taş işçiliğinin topografyada oluşturduğu pek çok yapı kentin sembolü haline gelmiştir. Bunlar, Kasımiye Medresesi, Zinciriye Medresesi, Eski PTT Binası, Cumbalı Ev, Deyrulzafaran Manastırı, Mardin Müzesi, Kasım Tuğmaner Camii, Mardin Ulu Camii ve Şehidiye Camiidir (Şekil 1).

Şekil 1: Mardin'den Görünüm

Bu yapılardan ilki olan Kasımiye Medresesi yapımı 1457 -1502 yıllarına dayanan bir yapı grubudur. Akkoyunlu sultanı Cihangir oğlu Kasım tarafından tamamlanmıştır (Şekil 2).

Şekil 2: Kasımiye Medresesi

Medrese iki katlı olup, tek bir avlu etrafında ve cami ve türbe ile birlikte külliye şeklinde yapılmıştır. Kapı çeşitli işlemlerle süslüdür; günümüze kadar bir kısmı tahrip olmuştur. Binanın batısında Şafiler'in kullandığı dikdörtgen biçiminde kubbeli mescit bulunmaktadır. Doğusunda Sünnilerin kullandığı mescit bulunmaktadır. Yapının kuzeyinde ise çeşme yer alır (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mardin/gezilecekyer>).

Zinciriye Medresesi Mardin'de hüküm süren son Artuklu Sultanı olan Melik Necmettin İsa bin Muzaffer Davud bin El Melik Salih tarafından 1385 yılında yaptırılmıştır (Şekil 3).

Şekil 3: Zinciriye Medresesi

Halk arasında Zinciriye Medresesi diye de anılan Sultan İsa Medresesi, doğu ve batı uçlarındaki dilimli kubbeleri ve doğu tarafına rastlayan yüksek anıtsal portalı ile çok dikkati çekicidir. Dikdörtgen ve geniş bir alanı kaplamakta olan yapı, iki kat üzerinde avlu, cami, türbe ve çeşitli ek mekânlardan meydana gelmiştir.

Eski PTT Binası 1890 yılında Şatana ailesi tarafından Ermeni mimar Lole'ye yaptırılmıştır. Mardin sivil mimarisinin en güzel örneklerinden biridir (Şekil 4).

Şekil 4: Eski PTT Binası

Zengin ve görkemli taş işçiliğiyle dikkati çeker. Bina 1950 yılından itibaren PTT binası olarak kullanılmıştır.

İsmail Efendi için Mimarbaşı Lole tarafından inşa edilen ev, üçgen alınlıklı pencere söveleri ve bezemeleri ile İtalyan Rönesans üslubunu yansıtmaktadır. Özgün hali 3 katlı ve ahşap çatılı olarak inşa edilen ev daha sonraki dönemlerde birkaç birime bölünmüştür (Şekil 5).

Şekil 5: Cumbalı Ev

Üç ayrı girişi olan yapının alt katı servis birimleri ahır ve müstemilat olarak yapılmıştır. Üst kat şu anda eyvan ve eyvana açılan cumbalı oda ile başoda olmak üzere iki odadan oluşmaktadır. Avluya bakan diğer odanın arka tarafında yapıldığı dönemde evin ortak hamamı olarak kullanılan ancak şu anda bütün geçişleri kapatılmış, kubbeli ve aydınlık fenerli bir mekân bulunmaktadır.

Deyrulzafaran Manastırı milattan önce Güneş Tapınağı, daha sonra da Romalılarca kale olarak kullanılan bir kompleks üzerine inşa edilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6: Deyrulzafaran Manastırı

Manastır, Romalılar bölgeden çekilince Aziz Şeymun bazı azizlerin kemiklerini buraya getirerek kaleyi manastıra çevirmiştir. Bu nedenle Manastır, önceleri Mor Şeymun Manastırı olarak biliniyordu. Mardin ve Kefertüth Metropolitleri Aziz Hananyo'nun 793 yılından başlayarak büyük bir tadilat yapmasından sonra manastır onun adıyla bilindi. 15. yüzyıldan sonra da manastırın etrafında yetişen zafaran (safran) bitkisinden dolayı manastır, Deyrul-zafaran (Safran Manastırı) adı ile anılmaya başlandı.

Kubbeleri, kemerli sütunları, ahşap el işlemleri, iç ve dış mekânlardaki taş nakışları ile insanın ilgisini çeken Deyrulzafaran Manastırı, uzun tarihi boyunca Süryani Kilisesi'nin dini eğitim merkezlerinden biriydi. Bölgeye ilk matbaayı getiren kişi de yine bu Manastır'da patriklik yapan ve 1895'te vefat eden 4. Petrus'tur. 1874 yılında İngiltere'ye yaptığı bir ziyaret sırasında satın aldığı matbaayı 1876 yılında Manastır'a getirtti. Matbaada 1969 yılına kadar başta Süryanice olmak üzere Arapça, Osmanlıca ve Türkçe kitaplar basılıyordu. Manastır bugün de Süryani Kilisesi'nin önemli dini merkezlerinden biridir (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mardin/gezilecekyer>).

Mardin Müzesi Meryem Ana Kilisesi'ndeki kitabeye göre 1895 yılında Antakya Patriği İgnatios Behnam Banni tarafından Süryani Katolik Patrikhanesi olarak yaptırılmıştır. Uzun bir süre dini amaçlı hizmet veren yapı, daha sonraları askeri garnizon, çeşitli siyasi partilerin merkezi, kooperatif binası, sağlık ocağı ve polis karakolu olarak kullanılmıştır (Şekil 7).

Şekil 7: Mardin Müzesi

Binayı Süryani Katolik Vakfı'ndan satın alan Kültür Bakanlığı restore ettirmiştir. 2000 yılında müze olarak kullanmaya başlanmıştır. Bina arazi eğiminin ve parsel derinliğinin fazla olması nedeniyle tasarımın teraslamalar biçiminde üç kat olarak gerçekleşmesine neden olmuştur.

Kasım Tuğmaner Camii 1960 yılında tamamlanmıştır. Köşelerinde 2 yıldız yerleştirilmiş ve taş kapısı salkım ve sarmaşık desenleriyle süslenmiştir (Şekil 8).

Şekil 8: Kasım Tuğmaner Camii

Minare helezon motiflerle bezenmiştir. Artuklu etkileri mevcuttur. Bu camii eski bir kilisenin temeli üzerine kurulmuştur.

Mardin Ulu Camii Artuklu Dönemi mimari örneklerinden biridir. Dilimli kubbesi ve minaresiyle dikkat çekicidir. Kayıtlara göre iki minareli inşa edilmiştir (Şekil 9).

Şekil 9: Mardin Ulu Camii

Bazı Süryani yazarlar kiliseden çevrildiğini söylerler. Yapı 12. yüzyıl Artuklu Dönemi mimarisinin temel özelliklerini yansıtmaktadır. Yapının malzemesi düzgün kesme taştır. Ulu Camii'nin kubbesi dıştan yivleme tekniğiyle yapılmıştır (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mardin/gezilecekyer>).

Şehidiye Camii Nasıreddin Artuk Arslan tarafından yaptırılmıştır. Medrese revaklı avlulu ve ayvanlı medrese plan şemasına sahiptir (Şekil 10).

Şekil 10: Şehidiye Medresesi ve Camii

Minareli olarak yapıldığı halde minaresi yıkılmış ve 1914te minare Ermeni mimar Lole Gisoya yeniden yaptırılmıştır. İki şerefeli olan minare, iskelesiz olarak inşa edilmiştir.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

Kent merkezinde, halk arasında özellikle telaffuz edilen ve birçok ziyaretçinin de görmek istediği Kasımiye Medresesi, Zinciriye Medresesi, Eski PTT Binası, Cumbalı Ev, Deyrulzafaran Manastırı, Mardin Müzesi, Kasım Tuğmaner Camii, Mardin Ulu Camii ve Şehidiye Camii değerlendirilmeye alınmıştır. Çalışma kapsamında yapısal ölçekte kent ikonu olmaya en yakın olan yapıyı belirleyebilmek için gözlemci ve mimar aday algısıyla bir anket uygulanmıştır. Bu amaçla mimar aday 150 öğrenciye dört farklı grupta olmak kaydıyla ve her grubun kendine ait 5 sıfat çifti bulunan parametrelerle değerlendirmesi istenmiştir. Bu parametreler, betimleyici, duygusal, özgürlük ve planlama olarak belirlenmiştir. Bu parametrelerin seçilmesi ise tasarımcının duygusal yapısının yapı algılaması üzerinde önemli olduğu düşünülerek tercih edilmiştir.

Kullanılan sıfat çiftleri tabloda verilmiştir. Her bir sıfat çifti ileride üretilebilecek yapılar için birer tasarım kriteri olarak ele alınabilecektir (Tablo 2).

Tablo 2: Değerlendirmede Kullanılan Sıfat Çiftleri

		-2	-1	0	1	2	
BETİMLEYİCİ	Güzel						Çirkin
	Sade						Süslü
	Gösterişli						Gösterişsiz
	Kullanışlı						Kullanışsız
	İlginç						Sıradan
DUYUSAL	Huzur Verici						Tedirgin Edici
	Ferah						Sıkıcı
	Durağan						Dinamik
	Sıcak						Soğuk
	Yumuşak						Sert
ÖZGÜRLÜK	Özgür						Sınırlı
	Seyrek						Sıkışık
	Ferah						Kasvetli
	Büyük						Küçük
	Yüksek						Alçak
PLANLAMA	Simgesel						Simgesel Değil
	İyi Düzenlenmiş						İyi Düzenlenmemiş
	Ölçüler İyi						Ölçüler Kötti
	Çevreye Uyumlu						Çevreye Uyumsuz
	Kendine Özgü						Kendine Özgü Değil

Yapılan değerlendirmeler sonucunda her yapı için bulunana sonuçlar grafiklerle ifade edilmiştir. Tüm grafikler aşağıdaki tabloda verilmiştir. (Tablo 3).

Tablo 3: Yapıların Değerlendirilmesine Ait Grafikler

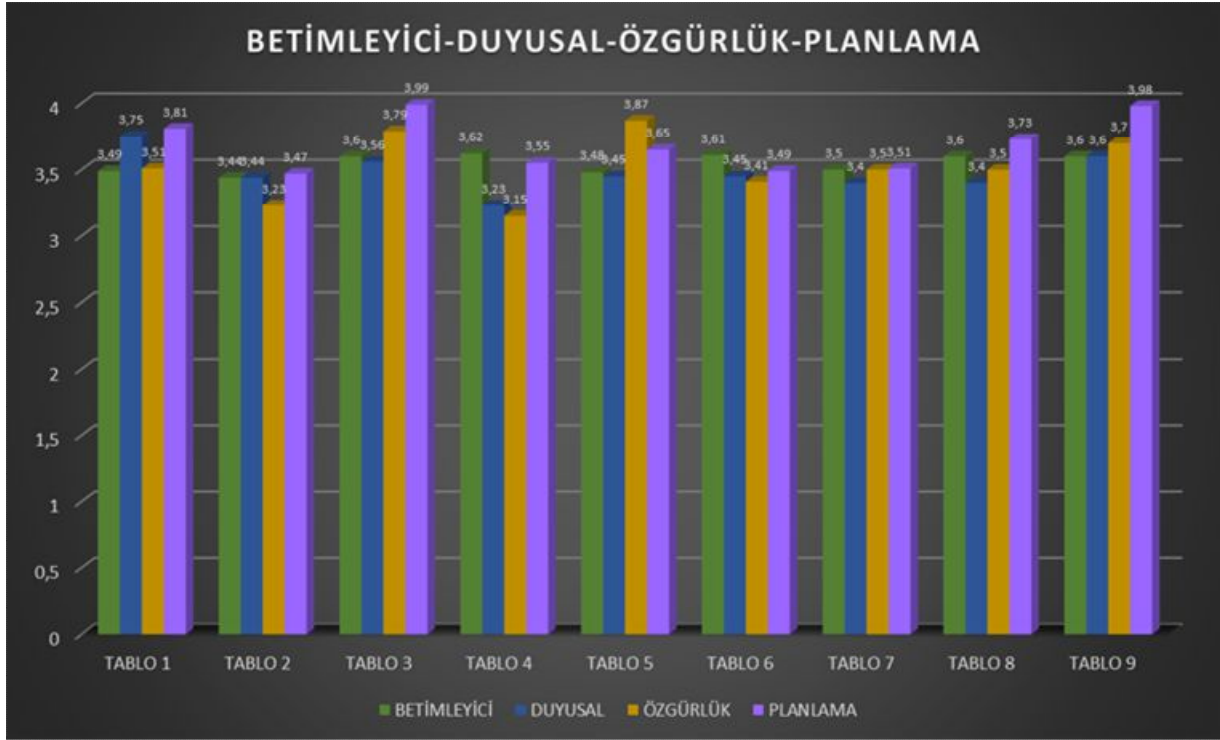
<p>KASİMİYE MEDRESESİ</p>	<p>Tablo 1</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Güzel</th> <th>Sade</th> <th>Gösterişli</th> <th>Kullanışlı</th> <th>İlginc</th> <th>Huzur Verici</th> <th>Ferah</th> <th>Durağan</th> <th>Sıcak</th> <th>Yumuşak</th> <th>Özgür</th> <th>Seyrek</th> <th>Ferah</th> <th>Büyük</th> <th>Yüksek</th> <th>Simgesel</th> <th>İyi Düzenlenmiş</th> <th>Okullar İy</th> <th>Çevreye Uyumlu</th> <th>Kendine Özgü</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>BETİMLEYİCİ</td> <td>4,1</td> <td>1,4</td> <td>1,7</td> <td>2,83</td> <td>3,37</td> <td>2,93</td> <td>4,1</td> <td>4,1</td> <td>3,2</td> <td>3,73</td> <td>3,63</td> <td>3,2</td> <td>3,07</td> <td>4,1</td> <td>4,13</td> <td>3,03</td> <td>4,03</td> <td>3,7</td> <td>3,53</td> <td>3,67</td> <td>4,1</td> </tr> <tr> <td>DUYUSAL</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÖZGÜRLÜK</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PLANLAMA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü	BETİMLEYİCİ	4,1	1,4	1,7	2,83	3,37	2,93	4,1	4,1	3,2	3,73	3,63	3,2	3,07	4,1	4,13	3,03	4,03	3,7	3,53	3,67	4,1	DUYUSAL																							ÖZGÜRLÜK																							PLANLAMA																							<p>Medreseye ait puanlama 72,77 olarak bulunmuştur. Değer 61-80 aralığında olduğu için ikinci derecede ikon algısı olduğu söylenebilmektedir.</p>
Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü																																																																																														
BETİMLEYİCİ	4,1	1,4	1,7	2,83	3,37	2,93	4,1	4,1	3,2	3,73	3,63	3,2	3,07	4,1	4,13	3,03	4,03	3,7	3,53	3,67	4,1																																																																																													
DUYUSAL																																																																																																																		
ÖZGÜRLÜK																																																																																																																		
PLANLAMA																																																																																																																		
<p>ZİNCİRİYE MEDRESESİ</p>	<p>Tablo 2</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Güzel</th> <th>Sade</th> <th>Gösterişli</th> <th>Kullanışlı</th> <th>İlginc</th> <th>Huzur Verici</th> <th>Ferah</th> <th>Durağan</th> <th>Sıcak</th> <th>Yumuşak</th> <th>Özgür</th> <th>Seyrek</th> <th>Ferah</th> <th>Büyük</th> <th>Yüksek</th> <th>Simgesel</th> <th>İyi Düzenlenmiş</th> <th>Okullar İy</th> <th>Çevreye Uyumlu</th> <th>Kendine Özgü</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>BETİMLEYİCİ</td> <td>4</td> <td>3,33</td> <td>3,3</td> <td>3,63</td> <td>2,93</td> <td>3,8</td> <td>3,67</td> <td>2,8</td> <td>3,43</td> <td>3,5</td> <td>3,2</td> <td>2,7</td> <td>3,1</td> <td>3,57</td> <td>3,6</td> <td>3,77</td> <td>3,27</td> <td>3,1</td> <td>3,53</td> <td>3,67</td> <td>3,67</td> </tr> <tr> <td>DUYUSAL</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÖZGÜRLÜK</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PLANLAMA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü	BETİMLEYİCİ	4	3,33	3,3	3,63	2,93	3,8	3,67	2,8	3,43	3,5	3,2	2,7	3,1	3,57	3,6	3,77	3,27	3,1	3,53	3,67	3,67	DUYUSAL																							ÖZGÜRLÜK																							PLANLAMA																							<p>Medreseye ait puanlama 67,90 olarak bulunmuştur. Değer 61-80 aralığında olduğu için ikinci derecede ikon algısı olduğu söylenebilmektedir. Ancak Kasimiye Medresesi, Zinciriye Medresesi'ne göre daha fazla öne çıkmaktadır.</p>
Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü																																																																																														
BETİMLEYİCİ	4	3,33	3,3	3,63	2,93	3,8	3,67	2,8	3,43	3,5	3,2	2,7	3,1	3,57	3,6	3,77	3,27	3,1	3,53	3,67	3,67																																																																																													
DUYUSAL																																																																																																																		
ÖZGÜRLÜK																																																																																																																		
PLANLAMA																																																																																																																		
<p>ESKİ PTT BİNASI</p>	<p>Tablo 3</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Güzel</th> <th>Sade</th> <th>Gösterişli</th> <th>Kullanışlı</th> <th>İlginc</th> <th>Huzur Verici</th> <th>Ferah</th> <th>Durağan</th> <th>Sıcak</th> <th>Yumuşak</th> <th>Özgür</th> <th>Seyrek</th> <th>Ferah</th> <th>Büyük</th> <th>Yüksek</th> <th>Simgesel</th> <th>İyi Düzenlenmiş</th> <th>Okullar İy</th> <th>Çevreye Uyumlu</th> <th>Kendine Özgü</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>BETİMLEYİCİ</td> <td>4,27</td> <td>3,13</td> <td>3,67</td> <td>3,63</td> <td>3,3</td> <td>4,03</td> <td>3,8</td> <td>2,83</td> <td>3,73</td> <td>3,4</td> <td>4</td> <td>3,2</td> <td>4</td> <td>4,2</td> <td>3,57</td> <td>4,37</td> <td>3,67</td> <td>3,77</td> <td>4,03</td> <td>4,1</td> </tr> <tr> <td>DUYUSAL</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÖZGÜRLÜK</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PLANLAMA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü	BETİMLEYİCİ	4,27	3,13	3,67	3,63	3,3	4,03	3,8	2,83	3,73	3,4	4	3,2	4	4,2	3,57	4,37	3,67	3,77	4,03	4,1	DUYUSAL																							ÖZGÜRLÜK																							PLANLAMA																							<p>Binaya ait puanlama 74,70 olarak bulunmuştur. Değer 61-80 aralığında olduğu için ikinci derecede ikon algısı olduğu söylenebilmektedir. Ancak bu yapı Kasimiye Medresesi ve Zinciriye Medresesi'ne göre daha fazla öne çıkmaktadır.</p>	
Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü																																																																																														
BETİMLEYİCİ	4,27	3,13	3,67	3,63	3,3	4,03	3,8	2,83	3,73	3,4	4	3,2	4	4,2	3,57	4,37	3,67	3,77	4,03	4,1																																																																																														
DUYUSAL																																																																																																																		
ÖZGÜRLÜK																																																																																																																		
PLANLAMA																																																																																																																		
<p>CUMBALI EV</p>	<p>Tablo 4</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Güzel</th> <th>Sade</th> <th>Gösterişli</th> <th>Kullanışlı</th> <th>İlginc</th> <th>Huzur Verici</th> <th>Ferah</th> <th>Durağan</th> <th>Sıcak</th> <th>Yumuşak</th> <th>Özgür</th> <th>Seyrek</th> <th>Ferah</th> <th>Büyük</th> <th>Yüksek</th> <th>Simgesel</th> <th>İyi Düzenlenmiş</th> <th>Okullar İy</th> <th>Çevreye Uyumlu</th> <th>Kendine Özgü</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>BETİMLEYİCİ</td> <td>4,23</td> <td>2,9</td> <td>3,77</td> <td>3,63</td> <td>3,53</td> <td>3,8</td> <td>3,3</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>3,07</td> <td>3,5</td> <td>2,73</td> <td>3,47</td> <td>3,1</td> <td>2,93</td> <td>3,7</td> <td>3,27</td> <td>3,5</td> <td>3,5</td> <td>3,8</td> </tr> <tr> <td>DUYUSAL</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÖZGÜRLÜK</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PLANLAMA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü	BETİMLEYİCİ	4,23	2,9	3,77	3,63	3,53	3,8	3,3	3	3	3,07	3,5	2,73	3,47	3,1	2,93	3,7	3,27	3,5	3,5	3,8	DUYUSAL																							ÖZGÜRLÜK																							PLANLAMA																							<p>Cumbalı Ev'e ait puanlama 67,73 olarak bulunmuştur. Değer 61-80 aralığında olduğu için yine ikinci derecede ikon algısı olduğu söylenebilmektedir.</p>	
Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü																																																																																														
BETİMLEYİCİ	4,23	2,9	3,77	3,63	3,53	3,8	3,3	3	3	3,07	3,5	2,73	3,47	3,1	2,93	3,7	3,27	3,5	3,5	3,8																																																																																														
DUYUSAL																																																																																																																		
ÖZGÜRLÜK																																																																																																																		
PLANLAMA																																																																																																																		
<p>DEYRULZAFARAN MANASTIRI</p>	<p>Tablo 5</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Güzel</th> <th>Sade</th> <th>Gösterişli</th> <th>Kullanışlı</th> <th>İlginc</th> <th>Huzur Verici</th> <th>Ferah</th> <th>Durağan</th> <th>Sıcak</th> <th>Yumuşak</th> <th>Özgür</th> <th>Seyrek</th> <th>Ferah</th> <th>Büyük</th> <th>Yüksek</th> <th>Simgesel</th> <th>İyi Düzenlenmiş</th> <th>Okullar İy</th> <th>Çevreye Uyumlu</th> <th>Kendine Özgü</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>BETİMLEYİCİ</td> <td>4,1</td> <td>3,7</td> <td>3,27</td> <td>3,13</td> <td>3,2</td> <td>3,53</td> <td>3,93</td> <td>4</td> <td>2,87</td> <td>2,93</td> <td>3,93</td> <td>3,63</td> <td>3,73</td> <td>4,23</td> <td>3,53</td> <td>3,67</td> <td>3,7</td> <td>3,47</td> <td>3,53</td> <td>3,87</td> </tr> <tr> <td>DUYUSAL</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ÖZGÜRLÜK</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PLANLAMA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü	BETİMLEYİCİ	4,1	3,7	3,27	3,13	3,2	3,53	3,93	4	2,87	2,93	3,93	3,63	3,73	4,23	3,53	3,67	3,7	3,47	3,53	3,87	DUYUSAL																							ÖZGÜRLÜK																							PLANLAMA																							<p>Manastır'a ait puanlama 71,97 olarak bulunmuştur. Değer 61-80 aralığında olduğu için ikinci derecede ikon algısı olduğu söylenebilmektedir. Yapı tüm ihtişamına rağmen Eski PTT Binası'na ait algıyı baskılayamamıştır.</p>	
Kategori	Güzel	Sade	Gösterişli	Kullanışlı	İlginc	Huzur Verici	Ferah	Durağan	Sıcak	Yumuşak	Özgür	Seyrek	Ferah	Büyük	Yüksek	Simgesel	İyi Düzenlenmiş	Okullar İy	Çevreye Uyumlu	Kendine Özgü																																																																																														
BETİMLEYİCİ	4,1	3,7	3,27	3,13	3,2	3,53	3,93	4	2,87	2,93	3,93	3,63	3,73	4,23	3,53	3,67	3,7	3,47	3,53	3,87																																																																																														
DUYUSAL																																																																																																																		
ÖZGÜRLÜK																																																																																																																		
PLANLAMA																																																																																																																		

<p>MARDİN MÜZESİ</p>	<p>Tablo 6</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Özellik</th> <th>Puan</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td rowspan="4">BETİMLEYİCİ</td><td>Güzel</td><td>4,3</td></tr> <tr><td>Sade</td><td>3,33</td></tr> <tr><td>Gösterişli</td><td>3,67</td></tr> <tr><td>Kullanışlı</td><td>3,73</td></tr> <tr><td rowspan="4">DUYUSAL</td><td>Ilginc</td><td>3</td></tr> <tr><td>Hazır Verici</td><td>3,63</td></tr> <tr><td>Ferah</td><td>3,57</td></tr> <tr><td>Durağan</td><td>3,47</td></tr> <tr><td rowspan="4">ÖZGÜRLÜK</td><td>Sıcak</td><td>3,5</td></tr> <tr><td>Yumuşak</td><td>3,07</td></tr> <tr><td>Özgür</td><td>3,47</td></tr> <tr><td>Seyrek</td><td>2,5</td></tr> <tr><td rowspan="4">PLANLAMA</td><td>Ferah</td><td>3,6</td></tr> <tr><td>Büyük</td><td>4</td></tr> <tr><td>Yüksek</td><td>3,5</td></tr> <tr><td>Simgesel</td><td>3,57</td></tr> <tr><td rowspan="4">PLANLAMA</td><td>İyi Düzenlenmiş</td><td>3,33</td></tr> <tr><td>Öğütler İyi</td><td>3,5</td></tr> <tr><td>Çevreye Uyumlu</td><td>3,57</td></tr> <tr><td>Kendine Özgü</td><td>3,47</td></tr> </tbody> </table>	Kategori	Özellik	Puan	BETİMLEYİCİ	Güzel	4,3	Sade	3,33	Gösterişli	3,67	Kullanışlı	3,73	DUYUSAL	Ilginc	3	Hazır Verici	3,63	Ferah	3,57	Durağan	3,47	ÖZGÜRLÜK	Sıcak	3,5	Yumuşak	3,07	Özgür	3,47	Seyrek	2,5	PLANLAMA	Ferah	3,6	Büyük	4	Yüksek	3,5	Simgesel	3,57	PLANLAMA	İyi Düzenlenmiş	3,33	Öğütler İyi	3,5	Çevreye Uyumlu	3,57	Kendine Özgü	3,47	<p>Müzeye ait puanlama 69,77 olarak bulunmuştur. Değer 61-80 aralığında olduğu için ikinci derecede ikon algısı olduğu söylenebilmektedir. Ancak değer 60'a yakın olması yapının görsel algısının baskın olmadığını göstermektedir.</p>
Kategori	Özellik	Puan																																																
BETİMLEYİCİ	Güzel	4,3																																																
	Sade	3,33																																																
	Gösterişli	3,67																																																
	Kullanışlı	3,73																																																
DUYUSAL	Ilginc	3																																																
	Hazır Verici	3,63																																																
	Ferah	3,57																																																
	Durağan	3,47																																																
ÖZGÜRLÜK	Sıcak	3,5																																																
	Yumuşak	3,07																																																
	Özgür	3,47																																																
	Seyrek	2,5																																																
PLANLAMA	Ferah	3,6																																																
	Büyük	4																																																
	Yüksek	3,5																																																
	Simgesel	3,57																																																
PLANLAMA	İyi Düzenlenmiş	3,33																																																
	Öğütler İyi	3,5																																																
	Çevreye Uyumlu	3,57																																																
	Kendine Özgü	3,47																																																
<p>KASIM TUĞMANER CAMİİ</p>	<p>Tablo 7</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Özellik</th> <th>Puan</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td rowspan="4">BETİMLEYİCİ</td><td>Güzel</td><td>3,93</td></tr> <tr><td>Sade</td><td>3,33</td></tr> <tr><td>Gösterişli</td><td>3,5</td></tr> <tr><td>Kullanışlı</td><td>3,6</td></tr> <tr><td rowspan="4">DUYUSAL</td><td>Ilginc</td><td>3,17</td></tr> <tr><td>Hazır Verici</td><td>3,77</td></tr> <tr><td>Ferah</td><td>3,53</td></tr> <tr><td>Durağan</td><td>3,03</td></tr> <tr><td rowspan="4">ÖZGÜRLÜK</td><td>Sıcak</td><td>3,43</td></tr> <tr><td>Yumuşak</td><td>3,7</td></tr> <tr><td>Özgür</td><td>3,77</td></tr> <tr><td>Seyrek</td><td>3,4</td></tr> <tr><td rowspan="4">PLANLAMA</td><td>Ferah</td><td>3,5</td></tr> <tr><td>Büyük</td><td>3,23</td></tr> <tr><td>Yüksek</td><td>3,4</td></tr> <tr><td>Simgesel</td><td>3,97</td></tr> <tr><td rowspan="4">PLANLAMA</td><td>İyi Düzenlenmiş</td><td>3,57</td></tr> <tr><td>Öğütler İyi</td><td>3,33</td></tr> <tr><td>Çevreye Uyumlu</td><td>3,43</td></tr> <tr><td>Kendine Özgü</td><td>4,1</td></tr> </tbody> </table>	Kategori	Özellik	Puan	BETİMLEYİCİ	Güzel	3,93	Sade	3,33	Gösterişli	3,5	Kullanışlı	3,6	DUYUSAL	Ilginc	3,17	Hazır Verici	3,77	Ferah	3,53	Durağan	3,03	ÖZGÜRLÜK	Sıcak	3,43	Yumuşak	3,7	Özgür	3,77	Seyrek	3,4	PLANLAMA	Ferah	3,5	Büyük	3,23	Yüksek	3,4	Simgesel	3,97	PLANLAMA	İyi Düzenlenmiş	3,57	Öğütler İyi	3,33	Çevreye Uyumlu	3,43	Kendine Özgü	4,1	<p>Camiye ait puanlama 70,70 olarak bulunmuştur. Değer 61-80 aralığında olduğu için ikinci derecede ikon algısı olduğu söylenebilmektedir.</p>
Kategori	Özellik	Puan																																																
BETİMLEYİCİ	Güzel	3,93																																																
	Sade	3,33																																																
	Gösterişli	3,5																																																
	Kullanışlı	3,6																																																
DUYUSAL	Ilginc	3,17																																																
	Hazır Verici	3,77																																																
	Ferah	3,53																																																
	Durağan	3,03																																																
ÖZGÜRLÜK	Sıcak	3,43																																																
	Yumuşak	3,7																																																
	Özgür	3,77																																																
	Seyrek	3,4																																																
PLANLAMA	Ferah	3,5																																																
	Büyük	3,23																																																
	Yüksek	3,4																																																
	Simgesel	3,97																																																
PLANLAMA	İyi Düzenlenmiş	3,57																																																
	Öğütler İyi	3,33																																																
	Çevreye Uyumlu	3,43																																																
	Kendine Özgü	4,1																																																
<p>MARDİN ULU CAMİİ</p>	<p>Tablo 8</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Özellik</th> <th>Puan</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td rowspan="4">BETİMLEYİCİ</td><td>Güzel</td><td>3,9</td></tr> <tr><td>Sade</td><td>3,5</td></tr> <tr><td>Gösterişli</td><td>3,6</td></tr> <tr><td>Kullanışlı</td><td>3,6</td></tr> <tr><td rowspan="4">DUYUSAL</td><td>Ilginc</td><td>3,33</td></tr> <tr><td>Hazır Verici</td><td>3,67</td></tr> <tr><td>Ferah</td><td>3,5</td></tr> <tr><td>Durağan</td><td>2,83</td></tr> <tr><td rowspan="4">ÖZGÜRLÜK</td><td>Sıcak</td><td>3,73</td></tr> <tr><td>Yumuşak</td><td>3,23</td></tr> <tr><td>Özgür</td><td>3,6</td></tr> <tr><td>Seyrek</td><td>3,37</td></tr> <tr><td rowspan="4">PLANLAMA</td><td>Ferah</td><td>3,6</td></tr> <tr><td>Büyük</td><td>3,73</td></tr> <tr><td>Yüksek</td><td>3,7</td></tr> <tr><td>Simgesel</td><td>4,13</td></tr> <tr><td rowspan="4">PLANLAMA</td><td>İyi Düzenlenmiş</td><td>3,77</td></tr> <tr><td>Öğütler İyi</td><td>3,57</td></tr> <tr><td>Çevreye Uyumlu</td><td>3,73</td></tr> <tr><td>Kendine Özgü</td><td>3,8</td></tr> </tbody> </table>	Kategori	Özellik	Puan	BETİMLEYİCİ	Güzel	3,9	Sade	3,5	Gösterişli	3,6	Kullanışlı	3,6	DUYUSAL	Ilginc	3,33	Hazır Verici	3,67	Ferah	3,5	Durağan	2,83	ÖZGÜRLÜK	Sıcak	3,73	Yumuşak	3,23	Özgür	3,6	Seyrek	3,37	PLANLAMA	Ferah	3,6	Büyük	3,73	Yüksek	3,7	Simgesel	4,13	PLANLAMA	İyi Düzenlenmiş	3,77	Öğütler İyi	3,57	Çevreye Uyumlu	3,73	Kendine Özgü	3,8	<p>Camiye ait puanlama 87,40 olarak bulunmuştur. Değer 81-100 aralığında olduğu için birinci derecede ikon algısı olduğu söylenebilmektedir.</p>
Kategori	Özellik	Puan																																																
BETİMLEYİCİ	Güzel	3,9																																																
	Sade	3,5																																																
	Gösterişli	3,6																																																
	Kullanışlı	3,6																																																
DUYUSAL	Ilginc	3,33																																																
	Hazır Verici	3,67																																																
	Ferah	3,5																																																
	Durağan	2,83																																																
ÖZGÜRLÜK	Sıcak	3,73																																																
	Yumuşak	3,23																																																
	Özgür	3,6																																																
	Seyrek	3,37																																																
PLANLAMA	Ferah	3,6																																																
	Büyük	3,73																																																
	Yüksek	3,7																																																
	Simgesel	4,13																																																
PLANLAMA	İyi Düzenlenmiş	3,77																																																
	Öğütler İyi	3,57																																																
	Çevreye Uyumlu	3,73																																																
	Kendine Özgü	3,8																																																
<p>ŞEHİDİYE CAMİİ</p>	<p>Tablo 9</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Özellik</th> <th>Puan</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td rowspan="4">BETİMLEYİCİ</td><td>Güzel</td><td>4,10</td></tr> <tr><td>Sade</td><td>3,17</td></tr> <tr><td>Gösterişli</td><td>3,83</td></tr> <tr><td>Kullanışlı</td><td>3,63</td></tr> <tr><td rowspan="4">DUYUSAL</td><td>Ilginc</td><td>3,17</td></tr> <tr><td>Hazır Verici</td><td>3,83</td></tr> <tr><td>Ferah</td><td>3,63</td></tr> <tr><td>Durağan</td><td>3,17</td></tr> <tr><td rowspan="4">ÖZGÜRLÜK</td><td>Sıcak</td><td>3,63</td></tr> <tr><td>Yumuşak</td><td>3,63</td></tr> <tr><td>Özgür</td><td>3,63</td></tr> <tr><td>Seyrek</td><td>3,43</td></tr> <tr><td rowspan="4">PLANLAMA</td><td>Ferah</td><td>3,87</td></tr> <tr><td>Büyük</td><td>3,73</td></tr> <tr><td>Yüksek</td><td>3,83</td></tr> <tr><td>Simgesel</td><td>4,37</td></tr> <tr><td rowspan="4">PLANLAMA</td><td>İyi Düzenlenmiş</td><td>3,97</td></tr> <tr><td>Öğütler İyi</td><td>3,70</td></tr> <tr><td>Çevreye Uyumlu</td><td>3,77</td></tr> <tr><td>Kendine Özgü</td><td>4,10</td></tr> </tbody> </table>	Kategori	Özellik	Puan	BETİMLEYİCİ	Güzel	4,10	Sade	3,17	Gösterişli	3,83	Kullanışlı	3,63	DUYUSAL	Ilginc	3,17	Hazır Verici	3,83	Ferah	3,63	Durağan	3,17	ÖZGÜRLÜK	Sıcak	3,63	Yumuşak	3,63	Özgür	3,63	Seyrek	3,43	PLANLAMA	Ferah	3,87	Büyük	3,73	Yüksek	3,83	Simgesel	4,37	PLANLAMA	İyi Düzenlenmiş	3,97	Öğütler İyi	3,70	Çevreye Uyumlu	3,77	Kendine Özgü	4,10	<p>Camiye ait puanlama 84,87 olarak bulunmuştur. Değer 81-100 aralığında olduğu için birinci derecede ikon algısı vardır ve Mardin Ulu Camii ile aynı kategoride yer almaktadır.</p>
Kategori	Özellik	Puan																																																
BETİMLEYİCİ	Güzel	4,10																																																
	Sade	3,17																																																
	Gösterişli	3,83																																																
	Kullanışlı	3,63																																																
DUYUSAL	Ilginc	3,17																																																
	Hazır Verici	3,83																																																
	Ferah	3,63																																																
	Durağan	3,17																																																
ÖZGÜRLÜK	Sıcak	3,63																																																
	Yumuşak	3,63																																																
	Özgür	3,63																																																
	Seyrek	3,43																																																
PLANLAMA	Ferah	3,87																																																
	Büyük	3,73																																																
	Yüksek	3,83																																																
	Simgesel	4,37																																																
PLANLAMA	İyi Düzenlenmiş	3,97																																																
	Öğütler İyi	3,70																																																
	Çevreye Uyumlu	3,77																																																
	Kendine Özgü	4,10																																																

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel değerlendirmeye bakıldığında Mardin Ulu Camii'ni tanımlayan tablo ile Şehidiye Camii'ni tanımlayan tablodaki planlama kriterinin oldukça etkili olduğu görülmüştür. Planlama kapsamında önemli olan iyi bir kurgu, ölçüler arası oran, topografya ve diğer yapılarla uyum ve kendine özgü bir tasarım oluşu bu sonucun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu özgünlük aynı zamanda simgeselliği de beraberinde getirmiştir. Kullanıcı üzerinde algısal olarak simgeselliğin özellikle dikkat çekici olduğu görülmüştür (Şekil 11).

Şekil 11: Anketin Genel Değerlendirmesi

Anketler sonucunda özellikle camii yapılarının ikon nitelikleri göstermesinde temel nedenin planlama ve betimleme kavramlarıyla örtüştüğü tespit edilmiştir. Mimari yapılar içlerinde buldukları fonksiyonlarla yaşatıldığı zaman algının daha güçlü ve kalıcı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle yapılar ana fonksiyonlarıyla yaşatıldığı sürece ikon etkisini koruyacaklardır. Böylece kent bütününde algısal olarak zihinlerde kalacaktır. Sırasıyla Eski PTT Binası, Kasımiye Medresesi, Deyrulzafaran Manastırı, Kasım Tuğmaner Camii, Mardin Müzesi ve Cumbalı Ev dizilimindeki etkenin de yapıların orijinal fonksiyonlarını korumadıklarından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Ancak bunların içinden özellikle Deyrulzafaran Manastırı hala manastır olarak kullanılmasına rağmen kentin birkaç km dışında bulunmasından dolayı kent kapsamında ikon etkisi yaratamamıştır. Kasım Tuğmaner ise daha yeni tarihli bir yapı olması ve fonksiyonunun betimleme kriterinin daha az kullanıldığı bir yapı olması nedeniyle sıralamada dördüncü sırada yer almaktadır.

Sonuç olarak, kent bütününe algısında, yapıların restore edilse dahi fonksiyonlarının değiştirilmeden korunması gerektiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Bayazıt, N. (2010). Mardin ve Yöresinde Pencere Üzerine Görüşler. *Yapı Dergisi*, Aralık 2010, s. 349, s. 64-68
- Bayramoğlu, N. (2010). *Kullanıcı Algısı Bağlamında Kentsel Kimlik: Barbaros Bulvarı - Büyükdere Kentsel Aksı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hacıhasanoğlu, I. ve Hacıhasanoğlu, O. (1995). Mimari ve Kentsel Kimlik: Venedik Örneği. *Yapı-Kültür, Sanat ve Mimarlık Dergisi*, s. 158, s. 46-50, İstanbul.
- Lynch, K. (2010). *Kent İmgesi*. çev: İrem Başaran, 1. Baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Rapoport, A. (1990). *The Meaning of the Built Environment. A Nonverbal Communication Approach*, Tucson, The University of Arizona Press.
- <https://listelist.com/ikonik-yapilar/> (Erişim Tarihi: 15.05.2017)
- <https://www.google.com.tr/search?q=Haydar+Aliyev+kültür+merkezi&tbm>. (Erişim Tarihi: 18.07.2017).
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mardin/gezilecekyer> (Erişim Tarihi: 18.07.2017)